

Nordland Utmarkslag SA

Opprettet av Norges Bondelag og Norges Skogeierforbund

Tilrettelegging og organisering – Jakt på grågås

v/ Arne Follestad, Norsk Institutt for Naturforskning

Grågåsa er en trekkfugl som ankommer Norge på våren (tidlig mars) i store flokker som kan gjøre stor skade på innmark. Gåsa forvaltes i dag som skadegjørere og ikke som en ressurs for grunneier. Norge har en høstbestand på ca. 130 000 gås før jaktstart og bestanden er i vekst i mange fylker.

Ikke-hekkende grågås (ungfugler og gås som mislykkes med hekking), også kaldt mytegås feller samtlige fjær i vingen (myter). Gåsa er ikke flygedyktig i denne perioden og derfor svært sky. Ofte langt til havs i store flokker. Etter myting er det ofte disse flokkene som gjør størst skade på innmark tidlig sommer. Hekkende gås holder seg på hekkeområdene (unger med kull).

Mytegjess er derfor den typen gås som bør beskattes hardere (kyllinger som mister foreldre grunnet jakt overlever ikke).

Gåsa påvirkes av tidlig jaktstart, noe som fører til at høsttrekket starter tidligere i dag enn for noen år siden.

Hvordan begrense bestanden/skadene:

- Mye av problemet er mange steder for hard jakt, noe som fører til at gåseflokkene trekker bort fra området og svært få gjess blir skutt (mål: mye gås skal felles).
- Tidlig jaktstart, eggsanking, skadefelling
- Reduksjonstelling: Vårfelling av gås
- Bedre informasjon til jegere/rettighetshavere
- Sett av områder der gåsa kan få være (gåseområder uten jakt).

Bedre jakt:

- Egne gåsevald pr. jeger/jaktlag (slik unngår man får hard jakt og at gåsa trekker vekk).
- Fredningstid hvert døgn (unngå at gåsa trekker bort).
- Lag en god forvaltningsplan med TILTAK og MÅLOPPNÅELSE (se presentasjon for mer info).
- Lag oversiktskart til jegere, ta godt imot dem, gi veiledning og tips.
- Mange jegere ønsker å jakte gås, det er manglende tilbud/avvertering som fører til få gåsejegere!

PS: Arne ønsker å komme i kontakt med personer som er villige/interessert i delta som kyllingtellere på grågås. Ta kontakt på: arne.follestad@nina.no

Nordland Utmarkslag SA

Opprettet av Norges Bondelag og Norges Skogeierforbund

Skogsdrift og skogressurser i Lofoten og Vesterålen

v/ Gjermund Pettersen, Sortland kommune

Lofoten og Vesterålen (LoVe) omfatter store områder med produktiv skog. Spesielt Sitka og Lutz i denne regionen utgjør en stor andel av Nordlands totale produksjon. 10 kommuner med felles skogbruktjeneste (Sortland kommune).

Forholdsvis mye folk i regionen. Befolkning har delte syn på hvor fint et plantefelt er mtp. fremkommelighet.

Viktig med gode skogsbilveier for å få til en god hogst. Hogsten i regionen er i vekst. Viktig at det er mye tømmer pr. areal for å få til en lønnsom hogst. Mange aktører ønsker å hugge skog.

Verdi på 1m³ tømmer: kr. 306,-.

Vekst sitka: Vokser ca. 2,5 m³ pr. dekar pr. år! 50m³ pr. dekar på 55 år. Etter 15 nye år vil samme areal ha ca. 90 m³ pr. dekar. Ikke start hogst for tidlig!!

Vekst gran: Ca. 20 – 30 m³ pr. dekar på 75 år.

God hogst fører til store ringvirkninger i samfunnet (flere arbeidsplasser og lokal verdiskaping).

Alternativ utnytting av utmarka

v/ Kjersti Lunde, Din Tur.

Din Tur (DT) driver kombinasjon av flere næringer. DT er datterselskap av Allskog og startet opp med først og fremst jakt og fiske, noe som har utviklet seg med årene. Sjøfiske er hovedsegmentet i bedriften.

Nettbasert reiseliv der grunneiere/lokale aktører sitter på ressursen. Det finnes pr. i dag ingen lov som forbyr utenlandske selskap å kjøpe opp denne ressursen. Det er derfor viktig at lokale aktører drifter disse.

Eksempel fremdrift:

- Ideen blir bearbeidet
- Veiledning DT
- Befaring DT
- Søknad om innovasjon
- = Vertskap og eier i samme person!

DT bidrar til markedsføring og salg mens grunneier drifter, guider og driver veiledning/veivisning. Målgruppe for salg av aktivitet bør være spesielt interesserte personer innenfor hvert segment (sjøfiske, fuglekikking mm). DT er også behjelpelig i oppstartsfasen og bidrar med en rekke

Nordland Utmarkslag SA

Opprettet av Norges Bondelag og Norges Skogeierforbund

standarder/brosjyrer for hvordan drifting og oppstart skal foregå. Eksempelvis bør aktører som tilbyr sjøfisk ha gode husværer, gode båter, kartplotter, sløyebenker og frysebokser. Viktig at de som kommer på besøk får en svært god opplevelse og at de følges opp underveis (ha gjerne noen triks i ermet).

Ta tak i dine ideer, tenk omkostninger! DT tar ulikt betalt avhengig av om grunneier ønsker å få utført alt av økonomi på egen hånd. Dersom DT ordner økonomi tar de 30 % på onlinekjøp. DT kan gi råd på hva man bør budsjettere av inntekt på ulike aktiviteter.

Organisering av elgjakt - bestandsplan

v/ Vidar Bentsen, Prosjekt Utmark

Bestandsplan bør alltid være et mål! Skille mellom vald med bestandsplan (sammenhengende, store vald med minimum 20 ganger minsteareal) og bestandsplanområder (2 eller flere ikke-sammenhengende vald som har felles bestandsplan). Rettet avskyting (årlig kvote tildelt fra kommune til vald som ikke bestandsplan) bør aldri være målet.

Fordeler bestandsplan:

- Styrket lokal forvaltning
- Egen avskytingsplan (maks 5 år) = tildeling av frie dyr
- Høyere avskyting % (fellesjaktavtaler)
- Overføring av dyr mellom år (10%)
- Feilskyting kan overføres mellom jaktfelt/år
Eksempelvis ku/kvige

Åpning av elgjakt = godkjenning av vald

- Grunneiere samler nok areal til å tilfredsstillere arealkrav (minimum 1 gang minsteareal). Arealet må være sammenhengende.
- Søk kommunen om godkjenning.
- Søknaden skal inneholde:
 - Art
 - Kart
 - Eiendomsversikt og oversikt over tellende areal (Skjema)
 - Skriftlig samtykke fra alle rettighetshavere eller lovlig valgt representant (prokura)
 - Kontaktinfo valdansvarlig representant.

Ikke krav om **vedtekter**, men bør være en del av valdets retningslinjer!

Har man ikke et stort nok vald til å tilfredsstillere arealkravet for bestandsplan (20 ganger minstearealet) har man to valg:

1. slå sammen flere nabovald til et nytt vald som er stort nok (enkleste løsning med tanke på drifting av forvaltningsområdet).
2. skrive en samarbeidsavtale med nærliggende vald (valdene trenger ikke grense til hverandre) slik at man får nok areal. Valdene som inngår blir da et bestandsplanområde.

Nordland Utmarkslag SA

Opprettet av Norges Bondelag og Norges Skogeierforbund

Begge typene grunneierorganisering for bestandsplan krever god dialog og godt samarbeid mellom rettighetshavere. I et bestandsplanområde vil alt være som før i hvert enkelt vald, og bestandsplanstyret jobber for det meste med utarbeiding og oppfølging av planen.

Utfordringer:

- Manglende vedtekter
- Ingen prokura (ingen kan skrive under på vegne av alle grunneiere i et område)

Alle vald bør få på plass vedtekter med tildelt prokura slik at nye samarbeidsavtaler kan inngås enkelt og uten at man må samle inn alle signaturer på nytt!

Vedtekter vald bør inneholde:

- Hvem får inngå i valdet (arealkrav bruksnummer?)
- Rettighet viktig (antall jegere pr. bruk)
- Andelsoversikt viktig (hvor stor andel har hvert bruk)
- Styre/leder/prokura viktig!
- Reaksjoner på brudd!
- Overgangsavtaler mellom jaktfelt/vald som inngår!
- Betaling jakt/utbytte grunneier!
 - Kjøtt til jeger, penger til grunneier
 - Leiekontrakter på plass!

Grunneiersamordning

v/ Jan Olsen, Skogbrukets Kursinstitutt

Hva ønsker grunneierne i et område å organisere seg om/hva er fordelene ved organiseringen? Få på plass gode vedtekter!

Viktig at man velger riktig organisasjonsform som passer til det arbeidet organisasjonen skal jobbe med. Dete er ofte vanskelig å finne ut av, bruke Brønnøysundsregistrene:

Skal det plasseres kapital for å oppnå avkastning = Aksjeselskap
Støtte en god sak (ikke utbytte andelseiere) = organisasjon/forening.
Små investeringer og liten risiko? = Ansvarlig selskap
Grunneierlag: = Ofte Samvirke SA eller lag/forening.

Alle næringsdrivende foretak skal registreres i foretaksregisteret. Det er ikke lag som må organisere seg med org.type, men svært vanskelig å få konto i bank dersom man ikke har organisasjonsnummer (orgnr). Noen tilskudd krever i tillegg at man har orgnr.

Plikt Mva-registeret: ikke før omsetning og uttak har oversteget kr. 50 000,- de siste 12 månedene.

Fra lagets vedtekter: Har laget gradert stemmerett, ubetaling av utbytte og/eller utbetaling av midler til medlemmene ved oppløsning må man velge samvirke (SA). Medlemmer i SA har

Nordland Utmarkslag SA

Opprettet av Norges Bondelag og Norges Skogeierforbund

begrenset ansvar, regulert gjennom samvirkeoven. Det som anbefales for de fleste grunneierlag er samvirke SA eller tingsrettslig sameie.

Pliktig organisering og drift av anadrome vassdrag

v/ Norske lakseelver

Miljødirektoratet (MD) fastsetter fiskeforskrift årlig. Fylkesmenn sender innspill til MD fra eget fylke med forslag til endringer. Melding om endring bør skje til fylkesmannen i god tid før jul!

Fra 2014 vil organiseringen være pliktig for vassdrag med gytebestandsmål (GBM) på over 100 kg holaks. Elveeierlag som mener de har feil GBM oppfordres til å gi innspill til dette til fylkesmannen. Frist for å komme i gang med arbeidet er 25. mars 2014.

Lokal forvaltning er svært viktig for forvaltningen av anadrom laksefisk. Alle vassdrag med egen bestand av laks skal ha felles forvaltning. God organisering, gode vedtekter, gode andelsoversikter.

Vassdrag som har jordskiftedom trenger ikke endre på noe. Dersom man ikke ønsker å involvere jordskifte (høy enighet) må man bruke forskriften som nå står på trappene ved organsiering!

Oppstartsmøte med forslag til vedtekter kan få to utfall:

1. Dersom mer enn 20 % av grunneierne er uenige i vedtekter (enten antall eiere eller andeler) så må man følge forskriften hele veien.
2. Dersom 80% eller mer enighet om vedtekter i laget kan man videreføre dagens andelsfordeling.

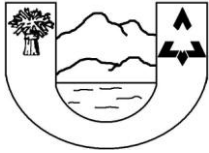
Standard organisering etter forskrift:

- forberedende møte
- interimsstyre beregner andeler (75/25)
- og foreslår vedtekter
- konstituerende møte

Driftsplan = Kortest mulig med fokus på

- mål
- tiltak
- ansvarsfordeling
- tidsplan
- finansiering
- prioriteringsrekkefølge

Mye informasjonsmatriell på www.lakseelver.no.

Nordland Utmarkslag SA

Opprettet av Norges Bondelag og Norges Skogeierforbund

Utmarksforvaltning, et eksempel

v/ Magnar Svandal, Roksdalen gr.lag

Roksdalsvassdraget (Andøy). År 2000 var vassdraget det tredje beste i Nordland. Laget fikk bruksordning i jordskiftet i 1976.

Flere gårdsnummer innlemmet i forvaltningen, hvert gårdsnummer velger sin representant.

Har hatt driftsplan siden 1994. Denne revideres og videreutvikles med jevne mellomrom.

Har brukt Scanatura siden 2008 (salg og rapportering av fiske) og er fornøyd med ordningen. Har i tillegg lokale utvalg. Et felles oppsyn for hele vassdraget.

Har utført en rekke tiltak i vassdraget som har fått stor oppmerksomhet:

- Parkeringsplasser
- Desinfiseringsstasjon
- Rullestol vei med fiskeplass
- Toalett og gapahuk
- Gangstier og klopper

Laget har fokus på de anadrome artene i vassdraget. Det utføres bestandsovervåking (kamera) og vassdraget har et godt regulert fiske. Bruker midtveisevaluering. Registrer, som et fåtall av norske elver, smoltutvandring. Dette er et viktig tiltak som kan fortelle mye om produksjon i elv samt overlevelse i havet.

Elveeierlaget har opplevd mye støy rundt strenge fiskeregler. De har imidlertid ”stått på krava”, noe som i ettertid har vist seg å være riktig avgjørelse. Ting går seg til med tida, tenk langsiktig!

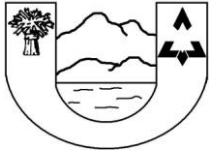
Skitt fiske i all fremtid!

Drivtelling av gytelaks i anadrome vassdrag

v/ Øyvind Kanstad Hanssen, Ferskvannsbiologen AS

Lakseforvaltningen i Norge skal bygge på et ”føre var”-prinsipp som avhenger av at det fastlegges vassdragsspesifikke referansepunkter. Innføringa og utarbeidinga av gytebestandsmål er et slikt referansepunkt, som fastsetter et krav til bestandsmål (antall hofisk/gytebiomasse) som skal sikre at bestanden holdes over bevaringsgrensen.

En enkel måte å kontrollere om det fastsatte gytebestandsmålet er overholdt er å registrere hvor mye hofisk som står i elva ved gytetidspunktet. Drivtelling av gytefisk av laks, sjørørret og sjørøye er en enkel og kostandseffektiv metode, som forutsatt utført med kvalifisert personell, gir et relativt høyt presisjonsnivå.

Nordland Utmarkslag SA

Opprettet av Norges Bondelag og Norges Skogeierforbund

I elva Skjoma i Narvik kommune har den totale oppvandringen av anadrom fisk blitt registrert med videokamera siden 2001, og de siste syv årene er det i tillegg gjennomført drivtelling i elva.

Sammen med opplysninger fra offentlig fangststatistikk har drivtellingene i gjennomsnitt for perioden gitt kun 1 % lavere antall laks enn videoovervåkningen, og tilsvarende 2 % lavere antall sjøørret. På samme måte er det utført drivtelling i Åelva/Åbjøra i Bindal kommune i 2008 og 2009, der oppvandringen til øvre del av vassdraget overvåkes med video i en laksetrapp. Her var observasjonene fra drivtellingene pluss innrapporterte fangster 8-12 % lavere enn videoovervåkningen, men tallene her er antatt å fange opp en del urapportert fangst. I Skibotnelva i Troms ble det utført en metodetest basert på gjenobservasjon av radiomerka fisk (fisk merka 2-3 dager før drivtelling, og verifisert fortsatt elveopphold gjennom tracking to uker etter drivtelling). Av 26 merka fisk ble 22 (85 %) observert under drivtelling, et resultat som vurderes som veldig bra i og med at visibiliteten av merket ikke er god og avhengig av hvilken side fisken observeres fra.

Viktigere at man treffer med gytinga i enkelte vassdrag. God sikt er avgjørende for et godt resultat!

Kun fangststatistikk gir ikke fullgod informasjon om bestandene i vassdragene. Ofte kan GBM revideres ut fra observasjoner fra gytefisktellingene!